

עושים היסט

וריה

חוקר 'בית משיח' ר' **שניאור זלמן**
ברגר מארח את ידידו ר' **יוסף**
יצחק קמינצקי לשיח-חוקרים
מרתק ומעורר עניין // הם מסכימים:
יש לעשות רבות כדי להנחיל
היסטוריה חב"דית לדור הצעיר,
חולקים: האם ראוי להעניק אות
חסיד אומות העולם לנאצי שהציל
את הרבי, חושפים: את סגנון המחקר
לשימור ההיסטוריה ומגלים: החמצות
וראיונות גנוזים // **שיחה היסטורית**
הכי אקטואלית ועכשווית

צילום: מאיר אלפסי

חג הסוכות אליו אנו מתקרבים, מסמל יותר מכל את שימור חוויית ההיסטוריה היהודית לעם ישראל, כאשר כולנו יוצאים לסוכה כדי לזכור – ברמה החווייתית – שהקב"ה הוציאנו ממצרים ומאז ועד הנה שומר עלינו כעל בבת עינו. שימור היסטוריה קיבל בליובאוויטש, בפרט בדור השביעי, חשיבות רבה. הרבי הריי"צ עודד זאת רבות, כתיבת סיפורי חסידים וזכרונות מימי קדם. גם הרבי מה"מ עודד זאת פעמים אינספור, על מנת לחיות את העבר ולינוק ממנו את הלחלוחית בסגנון של פעם, על מנת להעבירה לדורות הבאים. אחד האישים המזוהים עם ההיסטוריה החב"דית בימינו, הוא הרה"ח ר' יוסף יצחק קמינצקי, אשר בנתיבים שונים פורץ דרכים מגוונות להנחלת ההיסטוריה, אם על ידי ספריו "קיצור תולדות חב"ד" ו"ימי חב"ד", המהווים יסודות לתולדות דברי ימי רבותינו נשיאינו, ואם באמצעות תיעוד ויזואלי של המקומות בהם גרו ונדרו אדמו"רי ליובאוויטש לדורותיהם. במקביל הוא "הוריד" את סיפורי רבותינו עבור ילדי-חיילי צבאות השם באמצעות סדרת 'רבותינו נשיאינו' המנוקדת. כל זאת לצד תגליות וחשיפות רבות בבימות חב"דיות שונות. לרגל מלאת 20 שנה ל"בית משיח" – הבימה שבזכותה אני מפרסם מחקרים היסטוריים-חסידיים רבים – ביקשתי לשבת עם הרב קמינצקי, שבת אחים גם יחד, לשיחה מאלפת על אודות היסטוריה חב"דית. הרב קמינצקי המכהן היום בתפקיד יו"ר המועצה הדתית במועצה האזורית עמק לוד, עמוס מאד לקראת החגים הדופקים בשערינו, ובכל זאת ניאות לפנות שעה ארוכה מזמנו לשיחה זו, שהייתה חשובה גם בעיניו. ההיכרות בינינו לא מתחילה בפגישה זו. לעיתים אנו משוחחים ומלבנים יחדיו נושאים היסטוריים, שולחים איש לרעהו שביבים חשובים שגילינו, כל אלו מוסיפים נופך לכתבות ההיסטוריות

המתפרסמות בבית משיח, כמו גם לפרקים היסטוריים המתפרסמים בספריי. לקראת השיחה הכנתי מספר נקודות חשובות, אך עד מהרה זנחתי הכל לטובת שיחה שוטפת ומרתקת שנמשכה שעה ארוכה. כאשר ברגע מסוים נטש הצלם ר' מאיר אלפסי את מצלמתו והתערב בשיחה, הכנתי ש'הגענו אל הנקודה' – היסטוריה שייכת לא רק להיסטוריונים וחוקרים, אלא גם לדור הצעיר, ההייטקיסטי, שמגלה יותר ויותר עניין במורשת העבר. זו אכן היתה שיחה מרתקת ומאלפת.

שנים של תנופה היסטורית

שניאור ברגר: ההיסטוריה החסידית חשובה עד מאוד, ורבותינו נתנו לה מקום של כבוד בדרכי החסידות, אך מה לעשות, לפעמים נדמה כי בקרב הדור הצעיר ההיסטוריה היהודית-חסידית פחות תופסת ענין, ובשל כך עלינו, העוסקים בהיסטוריה החסידית, להשקיע לא רק במחקר עצמו, אלא גם בצורה ובסגנון של הגשת הממצאים והעובדות ההיסטוריים באופן שידבר גם אל לבם של הצעירים.

הרב קמינצקי: ברור שעלינו לפעול להנחיל את ההיסטוריה החב"דית לדור הצעיר ובעצם לכולם, אך את ההתעניינות והידע יש לחלק בתוך הדור הצעיר לשניים: גילאי השלושים והארבעים, שלהם יש חוסר ידע. גיליתי כי דווקא הצעירים יותר צמאים לדעת, סקרנים מאוד, וכך יודעים הרבה; אפילו לילדים הקטנים יש ידע רב.

יש לזה מספר סיבות, והעיקרית שבהן – ספרי השיחות העשירים בהיסטוריה חב"דית מתורגמים ללשון הקודש, וכן ספרים נוספים המתעדים את ההיסטוריה החב"דית שיצאו לאור בעשורים האחרונים. זו הסיבה שהצעירים יותר יודעים יותר. אתן לך דוגמה: לפני מספר שנים דיברתי בפני קבוצת אברכים חב"דיים, והזכרתי בפשטות את "מסע יאלטה" עליו מספר אדמו"ר הריי"צ באריכות, כאשר באותו מסע שמע סיפורים רבים מאביו הרש"ב. התפלאתי להיווכח כי אברכים רבים כלל לא ידעו על מסע שכזה ומי נסע לשם...

שניאור ברגר: מעניין לראות במבט לאחור, את העליות והמורדות בפרסום ההיסטוריה החב"דית. נדמה לי שכעת אנו נמצאים בתנופה אדירה בתחום זה. זה החל בשנים הראשונות לנשיאות הרבי, כאשר הרבי הורה לאגודת חסידי חב"ד לדאוג לתעד את זכרונות החסידים, ובתקופה הבאה דרך ביטאון חב"ד שם פורסמו סדרות של זכרונות

**הרב קמינצקי:
כיום, כאשר
שטף המידע
הויזואלי כה גדול,
חייבים להכניס
את ההיסטוריה
גם למסגרת
המודרנית הזו.**

מהחסידים שזכו ללמוד בצלו של אדמו"ר הרשב"ב בתומכי תמימים בליובאוויטש.

אכן, בשנים הבאות היתה ירידה בפרסום תיעוד היסטורי, אך בשנות ה'נ' שוב נרשמה עליה גדולה – כאשר חדשים לבקרים פורסמו מאמרים היסטוריים, ואחר כך החלו להופיע ספרים רבים, אם זה סיפורי רבותינו וכן זרם ספרי הביוגרפיות אודות חסידים. כעת אנו בתנופה אדירה מאין כמותה, כאשר מדי זמן קצר יוצא ספר היסטורי, הן בתחום הביוגרפי והן נושאים היסטוריים מגוונים.

הרב קמינצקי: סיפורי חסידים, הם יסוד חשוב בחסידות, כפי שסיפר הרה"ח ר' ברוך שלום כהן (אביו של ר' פולע) שאת חיילי הצאר לימדו לפני הכול את היסטוריית משפחת הצאר, כולל תאריכי לידה ופטירה, ילדיהם וכו', זאת כדי שהחיילים ידעו למען מי הם נלחמים. כך מסופר גם כי אל החסיד הנודע ר' הלל מפאריטש היו נשלחים כאלה שביקשו להתקרב לחסידות על מנת שילמדו את יסודות החסידות, אך בתחילה היה פותח ומספר להם סיפורים חסידיים ורק לאחר מכן מלמדם את תורת החסידות.

אם נשוב לביוגרפיות – עקרונית, פרסום תולדות החסידים הוא דבר משובח, אך יש לתת את הדעת ל"שמאלץ" [שומן]; למקרים שבהם מפריזים בתיאורים שונים סביב חיי החסידים במטרה להרחיב את עובי הספר... בוודאי יש להיזהר כפליים בתיאורים שאינם תואמים לאישיות, עד שלעיתים אלו שהכירו את החסיד, אינם מבינים כיצד נכתבו עליו דברים כאלו. עדיף לכתוב ספר "רוזה" מאשר ספר ספוג "שמאלץ".

אין הנחתום מעיד על עיסתו, אך קח לדוגמה את ספרי "אנשים חסידים היו" בו כתבתי על זקני החסידים החשובים – ר' זלמן משה היצחקי ור' אברהם מאיר (דריזין). חרף היותם מחשובי החסידים שמרבים לספר עליהם ולצטט אותם, הוצאתי ספר בפורמט בינוני. היו שבאו בטענות שהיה ניתן להוסיף עוד ועוד סיפורים, אך נראה לי שגם בשביל הקורא אין צורך להעמיס מידע. בשנים הבאות צאצאים אחרים הוציאו ספר באנגלית על אודות זקני ר' אברהם דריזין ושם הוסיפו כהנה וכהנה.

שניאור ברגר: זכות היתה לי לסייע למהדורה האנגלית, ולעניות דעתי, אלו המתלוננים צודקים לפחות במקצת, כי על חסידים כאלו גדולים היה ניתן להרחיב כבר במהדורה הראשונה. ככל שאפשר להוסיף ולהשלים פרטים, הן ברמת העובדות והן ברמת הסיפורים, זה משובח. כי זה למעשה השימור היחידי שנשאר עליהם "לדורי דורות".

הרב קמינצקי: מה שבטוח, שהספר הזה הוא נקי לחלוטין מ"שמאלץ", כלומר, תיאורים מיותרים ומופרזים, או כאלה שאינם תואמים למציאות. כתבתי את תולדות חייהם של זקניי כפי שהם היו, כדי שהדור הבא יידע את האמת לאמתה.

איך מגלים היסטוריה?

שניאור ברגר: אני יודע שאתה סולד מהגדרתך כ"חוקר", למרות שכך מכנים אותך תדיר בכלי התקשורת החב"דיים. גם התואר "היסטוריון" לא חביב עליך, אך חסידי חב"ד בודאי חבים לך תודה גדולה על תיעוד ההיסטוריה באופן מסודר בספריך החשובים: "ימי חב"ד" ו"קיצור תולדות חב"ד". חובבי ההיסטוריה בוודאי זוכרים לך גילויים וחשיפות אין ספור שפרסמת במשך השנים. לרגל שיחתנו הייחודית, אשמח אם תחשוף ולו באופן חלקי, כיצד מגיעים לגילוי היסטורי, כמו למשל – איך גילית את מקום הירצחו של אח הרבי ר' דובער שניאורסאהן הי"ד?

הרב קמינצקי: היה זה שנים ספורות לאחר שאחי הרב שמואל קמינצקי יצא

בשליחות הרבי לדנייפרופטרובסק, העיר בה התגוררו בני משפחת הרבי. כחלק מעבודתי בתיעוד ההיסטוריה, הצבתי לעצמי מטרה לאתר את מקום הירצחו של אח הרבי, הת' דובער הי"ד. ידענו שהדבר אירע בעיירה איגרען. נסעתי אפוא לשם ויגעתי רבות עד שאיתרתי גוי אחד שנכח בעת ההוצאה להורג של החולים במרכז הרפואי בו היה מאושפז הת' דובער שניאורסאהן. הלה סיפר כי הרוצחים האכזריים, הוציאו את כל החולים מחוץ למרכז הרפואי, הורו להם לזחול על הקרקע כדי להתעלל בהם, ואז ירו בהם אחד אחד. היה זה מחזה מזועזע.

לאחר שאיתרנו את המקום דאגנו להקים מצבה במקום לזכר הנרצחים הי"ד, ואת המצבה הזו פרסמתי לראשונה בבית משיח בשנים הראשונות.

היסטוריה במסגרת מודרנית

כעת הייתי מבקש לדעת ממך, ר' שניאור זלמן, איך התחלת בכל הנושא של מחקר דברי ימי חב"ד, היסטוריה חב"דית ושימור קורות דברי ימי החסידים.

שניאור ברגר: היה זה זמן קצר לאחר חתונתי, כאשר ידידי ר' מנחם זיגלבוים ביקש שאלקט עבורו מפי זקני החסידים מידע על דמויות חסידיות. כך היתה ההתחלה. זה נמשך כאשר נכנסתי ל"בית משיח". בתחילה כתבתי על נושאים מגוונים; יהיה מי שיזכור את תפקידי כאחראי על מערכת החדשות, או סדרת כתבות על שלוחי הרבי ובתי חב"ד בארץ הקודש, כמו גם פרסום אין ספור סיפורי מופתים. כל זאת עשיתי לצד פרסום כתבות וסדרות היסטוריות שונות. אך עם הזמן הותרתי את האקטואליה לידידי החשובים, ונסללה דרכי להיסטוריה שמשכה את תשומת לבי.

ההיסטוריה מורכבת יותר, מאתגרת יותר, וחסיד חב"ד מעטים עוסקים בה, וכל אחד בסגנונו שהתווה לעצמו בדרכו שלו, וכך יש מספיק עבודה לכולם.

סגנון המחקר שלי בשנים האחרונות, כולל ראיונות אישיים, לצד עבודה מחקרית מורכבת בספריות וארכיונים חשובים. יש תקופות שבהן אני אורח תדיר בספריה הלאומית, ובעת הצורך גם בארכיון הציוני, ספריית יד ושם, גנוז המדינה, ועוד. במשך השנים נמסרו לידי ארכיונים פרטיים חשובים – ארכיון הרב אליעזר קרסיק יושב ראש אגודת חסיד חב"ד, העסקן הנודע ר' זושא וילימובסקי, ארכיונו של גבאי אדמו"ר הרייז' ר' אליהו ייאכיל סימפסאן, וכן ארכיונים הקשורים למשפחת חן ועוד. במהלך העבודה, אני שואב את

ר' שניאור ברגר: הגעתי לחומרים רבים, אשר לא שזפתם עין עד כה, פרשיות עלומות וחשובות בהיסטוריה החב"דית נחשפו, והחומרים הללו הוסיפו נופך חשוב לסדרות היסטוריות

החומרים המתאימים ומהם יוצר את הכתבות וגם הספרים ובימות אחרות.

בשיטה זו, הגעתי לחומרים רבים, אשר לא שזפתם עין עד כה, פרשיות עלומות וחשובות בהיסטוריה החב"דית נחשפו, והחומרים הללו הוסיפו נופך חשוב לסדרות היסטוריות אודות חב"ד בשואה, חב"ד בתל אביב, רשת אוהלי יוסף יצחק, ישיבת תורת אמת ועוד רבות.

הרב קמינצקי: שנים רבות עבדתי ב'רשת אוהלי יוסף יצחק' ורק לאחר מכן נכנסתי לתיעוד ההיסטורי לאחר שנוכחתי לדעת שיש בורות עצומה בקרב חסיד חב"ד בכל מה שקשור לתולדות רבותינו ותולדות חסידות חב"ד. ההתחלה היתה בשידורי הרדיו שהיה קיים לפני שנים רבות בכפר חב"ד. היתה לי תכנית היסטורית מיוחדת מידי מוצאי שבת,

בשידור חי במשך שעה וחצי. התוכניות עסקו ב"ימי חב"ד" ובאיתור החומרים סייע לי ר' יוסף סלומון. בתוכנית ציינתי ימים חב"דיים חשובים כמו תאריכי לידה והסתלקות, תקופות מאסרים וימי נדודים. על כל דבר הרחבתי מתוך מקורות ידועים יותר וידועים פחות. את ששדרתי שמרתי לעצמי, ולאחר מספר שנים, תוכניות אלו קרמו עור וגידים לספר "ימי חב"ד". מאז ועד היום נחשב הספר לפופולרי, ואני אומר זאת לפי קצב המכירות המגיעות לאלפים רבים בעברית ועוד אלפים בשפות שונות.

דא עקא, שהספר מציין רק תאריכים חב"דיים, ואילו נושאים רבים אחרים הקשורים לתולדות אדמו"רי חב"ד ואינם קשורים לימים, אינם כלולים בספר זה. לשם כך ערכתי את תולדות האדמו"רים ובני משפחותיהם לפי סדר נשיאות האדמו"רים, והוא נקרא: "קיצור תולדות חב"ד". לספר זה התווספו נושאים רבים, מסמכים ותמונות הממחישים לקורא את תולדות נשיאנו. כמובן שבמרוצת השנים, הגיעו אלי חומרים רבים שאינם מוכרים, והם ראו אור בספרים ובמאמרים שונים שפרסמתי.

דרכי העבודה שלי שונות משלך מקצה לקצה. למרות שרואים אצלי הרבה "פרסום ראשון" ו"חשיפות", הרי שמטרת עבודתי אינה זו, אלא שידור החומרים הקיימים, והיינו דברים שרבותינו וחסידים סיפרו ונמצאים כבר בכתובים. כאשר מסדרים הכל לפי ימים או אדמו"רים, הרי כל חסיד יכול ללמוד בקלות את ההיסטוריה החסידית. גם הספר "קיצור תולדות חב"ד" נמצא בבתים חב"דיים רבים, ובזכות כך רבים לומדים את תולדות האדמו"רים.

שניאור ברגר: אני חייב לשבח אותך על פועלך לתעד בוידאו את תולדות אדמו"ר הזקן כמו גם את תולדות אדמו"ר האמצעי – זה ממש חלום שאיש לא חשב עליו. הסרטים "מסע אל תולדות חב"ד", בהם אתה מציג את המקומות שבהם התגוררו, נדדו ונאסרו רבותינו, מכניס את הצופים החסידים לתוך מנהרת הזמן.

הרב קמינצקי: כיום, כאשר שטף המידע הוויזואלי כה גדול, חייבים להכניס את ההיסטוריה גם למסגרת המודרנית הזו. לשם כך נסעתי עם צוותי צילום לרוסיה, ולא פעם אחת. תוך כדי נסיעה חיפשתי ואיתרתי מקומות רבים הקשורים לתולדות רבותינו נשיאנו, ומכך יצאו סרטים הממחישים יותר מכל את מה שעברו רבותינו וכן החסידים.

כאשר מראים את האיזור בו נולד אדמו"ר הזקן, ולאחר מכן את המעיין המכונה גם

כיום: "המעייין הלבן", זה הופך את הסיפורים החב"דיים, למוחשיים ביותר.

גילוי מפתיע גיליתי כאשר באתי לתעד את הכפר ליאדי, ממנו אדמו"ר הזקן ברח בעת מלחמת נפוליון. וכידוע בתולדות אדמו"ר הזקן, לאחר הבריחה נפוליון בעצמו הגיע לכפר כדי לחפש את אדמו"ר הזקן. אך, ישנם חוקרים התוהים, מדוע נפוליון שניהל מלחמה כה גדולה ברוסיה, היה צריך להגיע דווקא לכפר הקטן הזה? והנה תוך כדי סיור בכפר הקטן, אני רואה אנדרטה גדולת ממדים עליה נכתב כי מכאן יצא נפוליון למלחמתו ברוסיה!

במסגרת המסעות הללו, הגעתי ל"קאלניעס" מושבות חקלאיות שהקים אדמו"ר האמצעי. כידוע, החסידים שהתיישבו במקומות אלו התלוננו שכעת יהיו רחוקים מליובאוויטש, ולכן אדמו"ר האמצעי הבטיח שיבוא לבקדם. ואכן הגיע העת, והרבי הגיע ל"קאלניעס". לפי דברי הימים ההם, הרבי שהה שם זמן ארוך ואמר חסידות מספר פעמים בבית הכנסת במושבה "נהר טוב". והנה, במסע לתיעוד ה"קאלניעס", מצאנו את הישוב שנקרא עד היום הזה "נהר טוב", זאת למרות שכל תושביו גויים. אך גם הללו מבינים שבית הכנסת הוא מקום קדוש, ולכן הוא עומד שומם, ולמרות זאת איש לא נכנס אליו. כך גם נותר שלם בית הכנסת בו חזר אדמו"ר האמצעי חסידות.

במסגרת הסרט תועדו תולדות אדמו"ר הזקן ועד אדמו"ר הריי"צ, וכעת אני רוצה להגיע לחלק החשוב והעיקרי – תולדות ימי ילדותו של הרבי, לכך יתווספו תולדות אביו הגאון הרב לוי יצחק שניאורסאהן.

שניאור ברגר: ובשנים האחרונות מאז אתה מכהן כיו"ר מועצה דתית עמק לוד, אין זמן למסעות וגם העיסוק בהיסטוריה חווה ירידה לא פשוטה.

הרב קמינצקי: כיום אני עסוק בעשיית מצוות חשובות; ניהול מערכת רבנות, כשרות, מקוואות ועוד, בישובי עמק לוד – והחשוב והגדול שבהם כפר חב"ד. משרה זו לא מאפשרת לעסוק הרבה בהיסטוריה, אם כי בימים אלו אני שוקד על מהדורה מחודשת עם הוספות של הספר "ימי חב"ד".

תוך כדי דיבור, ר' יוסף יצחק מציג לי את הספר במהדורה הנוכחית, ועליו הוספות בכתב יד, והם יתווספו למהדורה המחודשת. למסע אל תולדות חב"ד, יש להוסיף את המסעות החשובים שעשיתי יחד עם כמה מחשובי החסידים, לסמרקנד, לבוב ופריז. מרתק היה לשחזר את הנסיעה ברכבת במעבר הגבול מאוקראינה לפולין, כפי שהחסידים עשו בזמנו כאשר הבריחו את הגבול. אגב, בתקופה האחרונה חשפתי, כי בעצם אנשי

המשטרה החשאית, ידעו שהחסידים עוברים ואף עקבו אחריהם עד לפולין. החסידים משום מה ששו ושמחו כאשר חצו את הגבול, למרות שבגדול רוסיה שלטה גם על פולין.

באותם ימים קרה, וחסידים רבים לאחר שעברו את הגבול, הצטופפו בבית כנסת בעיר קרקוב. הרוסים ידעו על כל אשר נעשה והודיעו לפולנים כי עליהם להעביר את היהודים בחזרה לרוסיה. אך ראש השירות הביון הפולני, היה יהודי, אשר למרות תפקידו, לעיתים סייע ליהודים, והוא דאג להעלות את היהודים לאוטובוסים ולהסיעם היישר לצ'כסלובקיה, בדרכם למדינות המערב מחוץ לשטח הנשלט על ידי מדינות קומוניסטיות.

שניאור ברגר: אם אתה מגיע לחלק הזה שלאחר מלחמת העולם השנייה, אני רוצה לדבר אתך על נושא הקשור לסדרת הכתבות שפרסמתי ב"בית משיח" – "חב"ד בשואה". בזכות סדרת הכתבות הזאת למדתי לעומק סוגיות רבות הקשורות לשואה ולמלחמת העולם השנייה, ואילו אתה עסקת מספר פעמים בבימות שונות בהצלת רבותינו נשיאינו, ובמסגרת זו אף המלצת בעבר להעניק 'אות חסיד אומות העולם' לאדמירל ויליהם קאנריס שניהל את מערך הצלת אדמו"ר הריי"צ בימי השואה, והוביל מהלך מסוכן מאוד, בו הרבי, בני משפחתו וקבוצת חסידים יצאו מפולין עד שהגיעו ללטביה וכך ניצלו חייהם.

לעניות דעתי בקשתך אינה במקומה, כשם שלא עניק את 'חסיד אומות העולם' לבכיר החמאס ששיחרר את גלעד שליט. איך אפשר לתת אות חסיד אומות העולם למי שהיה שותף בפועל להשמדת היהודים למרות סיועו להצלת הרבי?!

הרב קמינצקי: לכל לראש, אני חייב לומר בפה מלא, כי הסדרה "חב"ד בשואה" היתה חשובה, מרתקת, וקראתי את כל הפרקים, כי החומרים שאיתרת בעמל רב, הנם מעניינים מאוד.

לגבי "חסיד אומות העולם" לאדמירל קאנריס, ראש הביון הגרמני. אני חושב, וגם מומחים ואישים נוספים חושבים כמוני, כי יש להעניק לו את אות חסיד אומות העולם, על כך שלמרות תפקידו הבכיר כל כך, הציל בפועל אלפי יהודים ממוות בטוח.

שניאור ברגר: אבל ראש הביון הגרמני עצמו ישב יחד עם אלופי הצבא שניהלו את המלחמה העולמית, והיה שותף להחלטות שהביאו להשמדת העם היהודי?

הרב קמינצקי: לא כך הם פני הדברים. ראש הביון היה אחראי לרגל במדינות מחוץ לגרמניה לקראת כיבושם, ואין לו כל חלק בהשמדת יהודים. הוא בודאי לא נתן מעולם פקודה להרוג יהודים. מאידך גיסא, הוא הציל

אלפי יהודים, בהם את אדמו"ר הריי"צ. יש לציין כי לסגנו של קאנריס הוענק אות חסיד אומות העולם.

שניאור ברגר: אלו השוללים הענקת אות חסיד אומות העולם לקאנריס, ואני מצדד בהם, טוענים כי הוא היה חלק מניהול המערכה הכוללת, ומכיון שמערכה מלחמתית זו כללה גם ניסיון נואל להשמיד את העם היהודי היל"ת, לכן קאנריס הוא חלק מהחיה הרעה הזו. לכן, גם אם לעיתים עסק בהצלה, אי אפשר לכפר לו על חלקו במערכה בה נהרגו מיליוני יהודים.

הרב קמינצקי: נכון שהוא נשא בתפקיד בכיר, אך בכל מה שקשור ליהודים, הוכח שאינו קשור כלל וכלל, ולכן בשל חלקו בהצלת הרבי, מגיע לו אות חסיד אומות העולם.

יש גם החמצות...

שניאור ברגר: בדרך כלל אנשים אוהבים לספר על הצלחות, אך בתיעוד וחקר היסטורי, מי כמונו יודע, יש החמצות רבות, ואני מבקש לשתף אותך באחת מהן.

זכורני, כאשר התחלתי להכין את הספר "הפרטיזן" אודות ר' זושא וילימובסקי, הכנתי יחד עם בנו ר' לוי שי', רשימת מרואיינים, ובראש הרשימה היה ר' שלמה מיידנצ'יק, אשר במשך שנים ארוכות עבד יד ביד עם ר' זושא כדי למלא את הוראות הרבי לועד כפר חב"ד ועסקני חב"ד בארץ הקודש.

ר' שלמה שהתרחק לגמרי מראיונות, נפתח בפניי, ומפעם לפעם בעת הצורך היה מוסיף לי נופך לכתבות שפורסמו ב"בית משיח". שנה אחת, לפני פורים, צילצלתי אליו אך הוא השיב קצרות: אני עסוק בחלוקת מצות, תפנה אחר פסח. כידוע, הוא היה מחלק מצות לאישים רבים בפוליטיקה, בצבא ואחרים, וכנראה שההכנות לחלוקה החלו כבר בימים הקרובים לפורים.

והנה מספר ימים לאחר פורים לקה באירוע מוחי וכחג הפסח הלך לעולמו. כאבתי את לכתו, וגם הרגשתי החמצה אדירה שלא אוכל לדבר עם האיש שבודאי אף הוא רצה לספר על 'הפרטיזן'. תוך כדי הכנת הספר חשפתי כי חב"ד דאגו לשחרר את ר' שלום שטרקס שהואשם בחטיפת אחיינו יוסל'ה שוחמכר. המידע היה דל מאוד. איש מפתח בכל הנושא היה ר' שלמה מיידנצ'יק, אבל הוא כבר שכן במרומים ואני המשכתי להרגיש כי החמצתי.

ה' יעזור שבקרוב ממש נזכה ליום שבו כולם יקומו לחיים, ויוכלו לספר בעצמם את אשר ראו ושמעו ועשו בעצמם.